

Nr 156.

Av herr **Wahlmark**, *angående vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor och förordningen om statsbidrag till sådana kassor.*

Trots kungl. förordningarna den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor och om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ha under det första år dessa förordningar varit gällande endast 5 erkända arbetslöshetskassor bildats inom landet. Många fackorganisationer ha under tiden undersökt möjligheterna att inom respektive fack bilda erkända arbetslöshetskassor, men flertalet har funnit, att vissa bestämmelser i förordningarna varit så oförmånliga, att tanken på bildande av erkända kassor uppgivits. I vissa fall, t. ex. gjutareförbundet, målareförbundet och metallindustriarbetareförbundet, ha förslag om erkända arbetslöshetskassor utarbetats, baserade på förordningen om erkända arbetslöshetskassor och anvisningar i anslutning härtill, som givits av tillsyningsmyndigheten för sådana kassor, men vid prövning av dessa förslag på kongresser eller vid allmänna omröstningar ha förslagen befunnits vara så otillfredsställande, att de avvisats. Förbundens medlemmar ha funnit sig hellre böra fortsätta den egna mångåriga arbetslöshetsunderstödsverksamhet, respektive förbund bedrivit utan statsunderstöd, än att bilda erkända arbetslöshetskassor, varigenom statsunderstöd för verksamhetens bedrivande skulle kunna erhållas.

Det är uppenbart, att detta negativa resultat är beroende på vissa med statsunderstödet förknippade villkor, vilka anses moraliskt eller ekonomiskt oantagliga. Dessa villkor äro ägnade att skapa synnerligen stora orättvisor i förhållande dels mellan olika medlemmar i samma kassa, dels de olika kassorna sinsemellan.

Det har säkerligen icke varit riksdagens mening, att bestämmelserna rörande de erkända arbetslöshetskassorna skulle verka så, att det erbjudna statsunderstödet avvisades och att stora arbetaregrupper föredroge att ta statligt och kommunalt understöd på de andra sätt, som äro möjliga, då arbetslöshet tvingar dem därtill. Det finns därför skäl för riksdagen att undersöka vilka föreskrifter i de båda förordningarna som behöva ändras för att ett allmännare intresse för bildande av erkända arbetslöshetskassor skall kunna åstadkommas.

De bestämmelser, som i diskussionerna framhållits som mest hindrande för bildande av erkända arbetslöshetskassor och därför synas i första hand behöva underkastas nödiga ändringar, äro följande.

Bestämmelsen rörande skyldighet för medlem, som tidigare uppburit understöd, att vid på nytt inträdande arbetslöshet ha erlagt minst 26 veckoavgifter till kassan under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna 12 månaderna för att kunna erhålla arbetslöshetsunderstöd, medför,

att många medlemmar under årtal icke bli berättigade till understöd, då de icke ha möjlighet att erhålla arbete 26 veckor under en 12-månadersperiod. De måste dock erlägga sina avgifter, då de ha arbete, och bli därför, i den mån de under flera år i följd icke kunna komma upp till 26 veckors arbete under 12 månader, endast understödjande medlemmar i kassan i stället för understödstagande, ehuru deras arbetslöshet är större än flertalet övriga medlemmars. Ett sådant förhållande är ohållbart och arbetarna, vilkas solidaritetskänsla bjuder att den mest behövande skall ha understöd i första hand, vilja icke medverka till, att de mest behövande skola bli huvudsakligen avgiftsbetalande men icke understödsberättigade medlemmar.

En sänkning av de föreskrivna 26 veckoavgifterna till av regeringen tidigare föreslagna 20 veckoavgifter under 12 månader, för att medlem skall vara understödsberättigad, är därför av behovet påkallad. Antalet medlemmar, som trots erlagda avgifter under flera år icke skulle vara understödsberättigade, skulle genom en sådan sänkning minskas avsevärt.

Men även efter en sådan ändring skulle alltjämt finnas ett mindretal som icke uppnå ens 20 veckors arbete under 12 månader i flera år å rad och orättvisan mot dessa kvarstode alltjämt. Dessa böra beredas möjlighet att efter viss tid kunna få understöd åtminstone till så stort belopp, som motsvarar av dem erlagda avgifter. Lämpligen skulle detta kunna ske på så sätt, att sedan 52 veckors avgifter betalats, utan att understödsrätt inträtt, understöd skulle kunna erhållas motsvarande de avgifter, som erlagts före de 12 sistförflutna månaderna före arbetslöshetens inträdande. Förnyad understödsrätt under samma former bör föreligga så snart 52 veckoavgifter under enahanda förhållanden på nytt äro betalade. Härigenom skulle kunna undanröjas det missförhållandet, att ett antal medlemmar med stor, mångårig arbetslöshet skulle bli endast betalande medlemmar, utan möjlighet till något som helst understöd.

För säsongfackens vidkommande ställas särskilt de, som ha en hög genomsnittsarbetslöshet varje år, i en missgynnad ställning beträffande statsunderstödet. Enligt förordningen om statsunderstöd till arbetslöshetskassor skall understöd från staten utgå med procentuellt högre belopp till de kassor, som redovisa högre genomsnittligt antal understödda dagar per medlem. Statsunderstödet upphör dock vid 21 understödsdagar i genomsnitt per medlem och år och överskjutande understödsbehov får i sin helhet bäras av vederbörande arbetslöshetskassa själv.

I vissa fack torde den årliga arbetslösheten i genomsnitt vara så stor, att mer än 21 dagars understöd per medlem beräknas vara erforderligt så gott som varje år. Vid lågkonjunktur på arbetslöshetsmarknaden stiger genomsnittsunderstödet för sådana kassor till väsentligen mera än 21 dagar per medlem. Ehuru väl högsta möjliga statsbidrag erhålles, blir i sådana fall resultatet dock, att statens bidrag blir procentuellt betydligt lägre i förhållande till det utbetalade årsunderstödet, än då understödsdagarna uppgå till 21 per år och medlem, och det kan även bli procentuellt lägre, än det som samtidigt utgår till kassor med väsentligt mindre än 21 genomsnittliga

understödsdagar per år och medlem. Detta innebär ju en kraftig och orättvis extra belastning på de erkända arbetslöshetskassor, som ofta drabbas av lågkonjunkturverkningar.

Särskilt säsongfackens arbetslöshetskassor, vilka på grund av säsongarbetets natur nödgas fastställa särskilt höga veckoavgifter, få på grund av statsunderstödet begränsning till högst 21 dagar per medlem en särskilt missgynnad ställning gent emot andra fack, vars genomsnittliga understödsbehov sällan eller aldrig uppgår till 21 dagar per medlem och år, och medlemsavgifterna pressas i anledning härav ytterligare i höjden för dessa kassor.

Detta missförhållande torde kunna undanröjas genom borttagande av maximigränsen för statsunderstödet. Rättvisligen bör vid större arbetslöshet statens bidrag till arbetslöshetskassorna kunna utgå även för de understödsdagar, som överstiga 21 dagar per medlem och år, och statens bidrag för dessa överskjutande understödsdagar bör kunna utgå med samma procent av daghjälp, som utgår för 21 dagars genomsnittsunderstöd per år och medlem.

Kravet på hel avstängning från understöd under lång tid, då arbetslösheten är störst, torde måhända ha blivit allt för kraftigt betonad av tillsyningsmyndigheten vid förslagen till stadgar för säsongfackens arbetslöshetskassor. Detta i förbindelse med den i och för sig betydande karenstiden har säkerligen medverkat till, att förslag om bildande av arbetslöshetskassor inom säsongfacken avvisats. Arbetarna ha svårt att förstå nödvändigheten av, att understöd icke skall utgå under tid, då arbetslösheten är störst och understöd mest påkallat. Säkerligen skulle en på lämpligt sätt begränsad understödsverksamhet under den kraftigaste arbetslöshetsperioden ha större sympati bland arbetarna än flera månaders fullständig avstängning från understöd under den värsta arbetslöshetstiden. En smidig tillämpning av riksdagens direktiv i detta hänseende är önskvärd.

Med stöd av det anförda får jag därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av en utredning om sådana ändringar i förordningarna om erkända arbetslöshetskassor och om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, att ovan berörda missförhållanden undanröjas.

Stockholm den 18 januari 1936.

C. P. Wahlmark.